PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Tento Program proti šikanování je součástí Minimálního preventivního programu Základní školy a Mateřské školy Ženklava příspěvková organizace pro školní rok 2023/2024

Dle Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování č.j. 25 832/2008-16 ze dne 5.12.2008. Na tvorbě a realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy.

Vymezení základních pojmů

Šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Podoby šikanování jsou:

Přímá podoba šikany:

- fyzické útoky v podobě bití
- vydírání
- loupeže
- poškozování věcí
- slovní útoky v podobě nadávek
- pomluvy
- vyhrožování
- ponižování
- sexuální obtěžování až zneužívání
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.)

Nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení
- ignorování žáka či žáků

Verbální šikana může být přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).

Fyzická šikana je přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).

Smíšená šikana je kombinací verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Hlavní cíle programu

- vytvořit žákům prostředí zamezující vznik šikany
- být ve střehu a odhalit případnou počínající šikanu dříve, než se rozvine
- vhodnými prostředky zamezit jejímu dalšímu trvání
- každý případ řešit individuálně

Krizový plán a postupy řešení šikanování

Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy

Postup pedagogického pracovníka

1. Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
2. Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, rovněž zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
4. Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
5. Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák)
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc zvenku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů.
4. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
6. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.

7. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
8. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
9. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.
10. Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

Řešení šikany

A. Řešení šikany v počátečním stadiu (se standardní formou):
1. Rozhovor s informátory a oběťmi
2. Nalezení vhodných svědků
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
4. Ochrana oběti (zvýšený dozor na chodbách, na školní zahradě, zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte ze školy)
5. Rozhovor s agresory (konfrontace mezi nimi)
6. Výchovná komise – společné setkání pedagogů a žáka – agresora i jeho rodičů, zde by se mělo rozhodnout o výchovných opatřeních

Orientační posloupnost vedení jednání:

Seznámení rodičů s problémem, postupné vyjádření všech pedagogů, vyjádření žáka, vyjádření rodičů, rozhodování komise za zavřenými dveřmi a seznámení rodičů a žáka se závěrem komise.

7. Rozhovor s rodiči oběti

8. Práce s celou třídou

B. Řešení šikany v pokročilém stadiu – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:
1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.

5. Nahlášení policii.

6. Vlastní vyšetřování.

7. Je nutné se obrátit na níže uvedené **specializované instituce**:

Organizace a odborníci, kteří se podílejí na prevenci

Organizace	**Jméno odborníka**	**Kontakt**
Policie ČR	nprap. Tomšík	974 735 207 – 208
OSPOD Kopřivnice	Mgr. Taťána Gelnarová Mgr. Zdeňka Tobolová	556 879 472 556 879 464 soc.odbor@koprivnice.cz
Okresní metodik prevence	PhDr.Pavel Letý	556 771 140 ompa@pppnj.cz
PPP Nový Jičín	Mgr. Pavel Bílek	556 879 635 p.bilek@pppnj.cz
SPC Ostrava	Mgr. Ivana Obadalová	596 768 131 info@zskptvajdy.cz spc.obadalova@zskptvajdy.cz

Preventivní aktivity zaměřené specificky proti vzniku šikanování

V tomto školním roce máme tři třídy a pět ročníků.

I. třída – 1. + 5. ročník
II. třída – 2. ročník
III. třída – 3. + 4. ročník

1. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,…)	Učitel
Prvouka, Jč	Osvojování způsobů bezpečného chování při různých činnostech (při vycházkách mimo školu v modelových situacích)	Vidličková
Prvouka, Jč	Nebezpečí zneužití mladšího a slabšího – šikana, týrání, zastrašování atd. – besedy, diskuse, modelové situace.	
Jč	Brutalita ve filmech a kreslených seriálech - beseda	
Prvouka, Jč	Procvičování říci (požádat o pomoc), přivolat pomoc dospělého, kamaráda, policie atd. – prožitková aktivita	

2. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,…)	Učitel
Sloh	Co je to šikana, modelové situace, obrana proti šikaně	Paličková
Prvouka	Výběr kamarádů z hlediska osobního bezpečí a bezpečné chování v soc. kontaktu s vrstevníky – modelové situace	
Prvouka	Ochrana dítěte a jeho bezpečné způsoby chování v různých prostředích (slep, výtah, WC – veřejné, dopravní prostředky)	
Prvouka	Přivolání pomoci v situacích ohrožení osobního bezpečí	
JČ, prvouka	Dětská krizová centra, linky důvěry	
Prvouka	Rodina – funkce, vývoj, modelové situace zaměřené na osvojování respektu, úcty, vzájemné pomoci	
Prvouka	Diskuse mezi dětmi a dospělými (vztahy)	

3. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,…)	Učitel
JČ	Umět poukázat na nevhodné chování – modelové situace	Matulová
JČ	Chápat nevhodnost neslušných, hrubých a urážlivých výrazů a nepoužívat je v rozhovoru s jiným člověkem – modelové situace	
JČ	Krizové situace – šikanování, kontakt s deviantem	
JČ – sloh	Simulační hry typu „Co kdyby….?“	
JČ – sloh	Umět pomoci starým, nemocným a zdravotně postiženým lidem – co můžeme zvládnout v našem věku – modelové situace, předávání informací	

4. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,…)	Učitel
Př, Jč	Vztahy mezi lidmi (kamarádství, láska…) – modelové situace na osvojování projevů respektů, úcty, vzájemné pomoci, vcítění se do problémů druhého	Goldová Matulová
Př, Jč	Komunikace mezi lidmi – diskuse o příkladech dobrých vztahů mezi dětmi	
Př, Jč	Konflikty v mezilidských vztazích (hádky) – diskuse, modelové situace	
Př, Jč	Etika dospívání (psychosociální změny v pubertě) – modelové situace	
Všechny předměty	Výběr kamarádů z hlediska osobního bezpečí a bezpečné chování v soc. kontaktu s vrstevníky – při hře, pohybové aktivity, výlety…	
Jč (sloh)	Krizové situace – šikanování, kontakt s …osobou	
Jč (sloh)	Přivolání pomoci, umět si říci o pomoc – diskuse, prožitková Situace	

5. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,…)	Učitel
Jč	Přivolání pomoci, umět si říci o pomoc – diskuse, prožitková Situace	Goldová Matulová
Jč	Vztahy mezi lidmi (kamarádství, láska…) – modelové situace na osvojování projevů respektů, úcty, vzájemné pomoci, vcítění se do problémů druhého	
Př	Etika dospívání	
Př	Komunikace mezi lidmi – diskuse o příkladech dobrých vztahů mezi dětmi	

1. , 2., 3. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,…)	Učitel
PRV	Dopravní výchova – teoretická část	Dvorská Paličková
	Požární poplach	Vidličková
PRV	Projektové dny – Den Země	Tř. učitelé
	Den otevřených dveří	Tř. učitelé
	Na koho se mohu obrátit? Zdraví	Tř. učitelé

4. a 5. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,…)	Učitel
VL, PŘ	Dopravní výchova – praktická (dopravní hřiště Kopřivnice) i teoretická část	Dvorská Paličková
	Požární poplach	Vidličková
PŘ	Projektové dny – Den Země	Tř. učitelé
	Den otevřených dveří	Tř. učitelé
PŘ, VL	Mezilidské vztahy, zdraví, návykové látky	Matulová
ČJ	Práce s literárními texty	Goldová Matulová
ICT	Internet – bezpečnost, přístup stránek, zneužití	Matulová
	Prožitkové aktivity, tolerance, ekologie	Goldová Matulová

Seznámení žáků a jejich zákonných zástupců s programem proti šikanování

Podle metodického pokynu jsou s krizovým plánem pro řešení šikanování vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni všichni žáci. Jejich zákonní zástupci na první třídní schůzce (září), dále vždy na dalších třídních schůzkách (listopad, duben). Rodiče jsou informování o důležitých kontaktních místech, telefonních číslech. Rodiče mají možnost řešit veškeré problémy či otázky kdykoliv s třídním učitelem, mají možnost se kdykoliv po dohodě přijít podívat do hodiny. Také nesmíme opomenout společné mimoškolní akce s rodiči.

Zpracovala Mgr. Šárka Goldová

Dodatek k programu proti šikanování

Výskyt násilí ve škole

- Spolupráce s policií je nutnou součástí řešení situací spojených s výskytem **drog** ve škole

  a při výskytu **forem násilí a šikany naplňujících skutkovou podstatu podezření na spáchání trestného činu.**

- Při závažné trestné činnosti policisté z obvodního útvaru Policie ČR Kopřivnice při prověřování a dokumentování deliktů dětí a mládeže postupují zjištěné poznatky služby kriminální policie, přičemž úzce spolupracují s jejími specialisty.

- Při šetření ke zjištění osoby podezřelé ze spáchání přestupku a ke zjištění důkazních prostředků berou policisté zvláštní ohled na děti do věku 15 let tak, aby nebyl nepříznivě ovlivněn jejich duševní a mravní vývoj. Závazný pokyn policejního prezidia řeší možnost účasti či neúčasti třetí osoby při služebních úkonech včetně zákroků vedených proti osobám mladším 15 let.

Spolupráce se zákonnými zástupci

- V případě výskytu sociálně patologických jevů ve škole je třeba eliminovat to, aby oznámení rodinám o výskytu těchto problémů, mělo nepříznivý dopad pro rodinu.

- Problémy spojené s drogami, násilím, šikanou a dalšími asociálními jevy je třeba řešit ve vzájemné spolupráci s rodiči, nejlépe podle přesně dohodnutých postupů, které jsou vzájemně akceptovány rodinou i školou a vedou k řešení dané situace.

- Vždy je vhodné zajistit, aby se řešení každého jednoho konkrétního problému účastnilo ze strany školy více pedagogických pracovníků (třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik primární prevence, ředitel školy, asistent pedagoga). O řešení problému je sepsán záznam.

Agresivní žák na škole

- Je nutné přistupovat k celé problematice i z hlediska věku jedince.

- Zjišťovat a zajímat se o problémy s chováním v minulosti jedince.

- Při řešení problematiky je nutné jinak přistupovat k dívkám a jinak k chlapcům, u chlapců roste agresivita počínaje raným dětstvím, poté s rostoucím věkem klesá četnost rvaček, ale roste

četnost těžkého násilného chování s užitím zbraně. Chlapecká agresivita se vyvíjí otevřeně nebo skrytě a v podobě srážek s rodiči.

- Je nutné mít na mysli, že projevy agresivity jsou někdy přechodným experimentováním, v jehož průběhu dospívající zkoušejí, co okolí snese.
- Při řešení problematiky je třeba myslet na širší souvislosti násilného chování a možné kombinace s dalšími poruchami. Nápadná agresivita a násilné chování mohou doprovázet zejména (antisociální) poruchu chování v dětství a dospívání, jejímž předchůdcem může (ale nemusí) být opoziční porucha. Oba tyto stavy souvisí s často se vyskytující poruchou pozornosti s hyperaktivitou (ADHD).
- Je třeba předcházet zbytečnému „nálepkování" žáků, jejichž problémy nejsou tak závažné, aby je škola nemohla řešit sama.
- Je třeba kontaktovat se s odborníky, kteří mohou předejít celkovému zhoršení situace žáka a negativnímu ovlivnění vzdělávacího prostředí pro jeho spolužáky.
- Je nutné jasně určit, zda se jedná o agresivní chování či ne.
- Je nutné si uvědomit, že neexistuje univerzální postup řešení agresivního chování, na každého člověka platí jiný individuální přístup nebo metodika.
- Je nutné chápat celou problematiku multifaktoriálně.

Speciální metodika řešení problému – dohodnuté postupy

- zvážit situaci, proč je agresivní – zdravotní důvody, pod vlivem alkoholu nebo OPL
- zavolat lékařskou záchrannou službu nebo OO Policie ČR
- snažit se o uklidnění situace a zajištění bezpečnosti pro ostatní žáky i pracovníky školy
- izolovat žáka s dozorem
- informovat metodika prevence, nebo výchovného poradce nebo speciálního pedagoga
- informovat rodiče, ředitele, třídního učitele
- zápis události – kdo, kdy, co dělal, případní svědci
- následuje další šetření události a výchovná opatření
- informovat orgán SPOD Kopřivnice (v nutných případech)

Výchovná opatření

Pro potrestání agresorů lze užít následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele
- Snížení známky z chování
- Doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež (SVP)

V mimořádných případech se užijí další opatření:

- Doporučení rodičům na dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu
- Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- Vyrozumění policejního orgánu (Policie ČR Kopřivnice), došlo – li k závažnějšímu či mimořádnému případu

Vypracoval:

Mgr. Šárka Goldová, metodik prevence

Mgr. Hana Vidličková, ředitelka školy

Program byl vypracován v souladu s Metodickým pokynem MŠMT č.j. 28 275/2000 – 22.

Program proti šikanování byl projednán na pedagogické radě dne ……